

BULÁNYI GYÖRGY

A JÉZUSI CÉLKITŰZÉS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZOCIOLÓGIAI VONÁSAI

0. Bevezetés

Amit Jézusunk súllyal Országnak, helyenként gyülekezetnek (=Egyház), illetőleg szövetségnek nevezett, azt Szent Pál (és az Újszövetség más szerzői is) a fenti szavak használata mellett – jelentős előfordulási számban: 13 ízben – közösségnek is mondta. Jézust kereső életünkben a közösséget a szeretet szükségképpen velejárójának tapasztaltuk; Jézus tanításában és gyakorlatában is, a magunk Jézust követni akaró gyakorlatában is.

Ettől a kettős információtól indítva, és figyelembe véve a nyugati teológia vallásszociológiai meglátásait, a következőkben megkíséreljük főbb vonásaiban megszerkeszteni azt az egyházzociológiai modellt, amelyet a jézusi célkitűzésből megszülető közösségek rajzolnak meg számunkra.

1. Az Egyház, mint szociológiai alakulat

1.1. Az emberi többszám: a „mi”

A szociológia – a „mi” tudománya. A „mi”-nek – a számbeli növekedhetés sorrendjében – három alapfajtáját ismeri: család, sokaság, osztály. A család együttlevést, a sokaság merő egymás mellett levést jelent, az osztály pedig sem együttlevést, sem egymás mellett levést nem jelent, hanem pusztán csak olyan többséget, akiket bizonyos közös vonások kapcsolnak egybe (pl. albínók, Trabant-tulajdonosok). A sokaság egy adott impulzusra tömeggé, illetve csoporttá lehet: pl. a villamosra várók sokasága egy közeli robbanás hatására fejvesztve menekülő, pánikus tömeggé, míg az unalom hatására snóblizó, barkohbázó csoporttá lehet. Mindazon szociológiai alakulatokat, amelyek egy közös cél érdekében tartósan tevékenykedő együttlevést hoznak létre, közösségnek, kollektívának nevezzük. A sokaság, a tömeg, az osztály tehát, nem közösség. Csak az olyan szociológiai alakulat érdemelheti ki a „közösség” nevet, amelyre jellemző

a) a céltől irányított (ez megvan a fenti snóblizó csoportnál is),

b) tartósan és a megszűnés szándéka nélkül fennmaradni akaró tevékenység (ez nincs meg a fenti snóblizó csoportnál).

1.2. Közösség és intézmény

Aki embert mond, az közösségi élőlényt mond. Az ember mindenképpen és szükségképpen közösséget hoz létre; következik ez az ember mivoltából. Aki tehát embert mond, az szükségképpen közösséget is mond, ami nem más, mint bizonyos számú ember vonatkozási egysége.

Az ember fogalma szükségképpen magában hordja továbbá a „hatalom” fogalmát is, mint az emberi természetből folyó akciólehetőségek alapját. A közösség mivoltából folyó akciólehetőségek alapja ugyanez a „hatalom”, hiszen a közösség nem magánvaló, hanem a magánvalók vonatkozási egysége. Az egyes tagok közösségileg és közösségben érvényesülő hatalmából nőnek ki azok a megnyilvánulások-magatartások, amelyek szükségképpen vonásai bármely közösségnek. Elemezve a közösségek életmegnyilvánulásait, hat közösségi dinamikus alkotóelemmel találkozunk:

- a közös cél kitűzése (cél),
- a közös törvény megállapítása (törvény),
- a közösségi funkciók kifejlesztése (funkció),
- a tagok szerepkörének kialakulása (szerepkör),
- a tagok magatartásainak kölcsönös elbírálása (szank/tifiká/ció),
- a tagok közös tulajdonra szert tévése (köztulajdon).

A közösséget alkotó tagokat a közösség vonatkozási pontjainak tekintve, a fenti hat dinamikus alkotóelem a tagok közösségi életében szükségképpen jelentkező magatartásokat jelöli. E dinamikus alkotóelemek nélkül a közösségek élete nem lehetséges. Bármennyire különféle tartalmakat kapjanak is ezek a tevékenységek a különféle fajtájú közösségeken belül, és bárhogy alakuljon is ez a tartalom akár egy egyetlen konkrét közösség időbeli élete során – e hat vonás adja mindenkor a közösség szükségképpen életmegnyilvánulásait.

Ha úgy beszélek egy emberi többségről, hogy csak a közös cél mozzanatára gondolok, akkor közösséget mondok. Ha viszont ugyanerről a valóságról úgy beszélek, hogy a felsorolt hat dinamikus alkotóelem mindegyikére gondolok, akkor intézményt mondok. Az intézmény jelenti tehát az emberek vonatkozási egységéből adódó közösség eme hat dinamikus alkotóelemének az összességét.

Aki közösséget mond, az szükségképpen intézményt is mond.

1.3. Az Egyház – közösség és intézmény

Az Egyház – a jézusi célkitűzésre figyelő emberek összessége – szintén „mi”. Nem lehet sem merő sokaság, sem tömeg, sem pedig merő osztály, mert ezekből a szociológiai alakulatokból hiányzik a közös célkitűzés; az Egyház pedig éppen a jézusi célkitűzést megvalósítani akaró emberek összessége, minek következtében szükségképpen közösség.

Ahhoz, hogy az egység jézusi célja – Jézus kívánságának megfelelően, emberiség-szinten megvalósulhasson, ehhez az Egyházat alkotó embereknek elsőül is családdá kell lenniök, mert

a család a jézusi egység-célkitűzés megvalósításának első és legkisebb „mi”-eredménye. Majd a családoknak csoporttá kell alakulniok ahhoz, hogy a célkitűzés megvalósításának érdekében megtehessek a következő lépést. Az egyes csoportoknak pedig a csoportok összességéből álló szövetséggé kell egybeállniok, mert Jézus a maga – és az Egyház első – csoportjának legjelentősebb csoportlakomáján megittatta a csoport tagjaival a Szövetség véré, amely megmossa bűneitől azokat a „sokakat”, akik majd a Jézus csoportja tagjainak a szavára fognak hinni Jézusban és a jézusi célkitűzésben.

E három növekvő nagyságrendű alakulat (család, csoport, szövetség) egyenként és összességükben egyaránt közösség; s mivel közösség, ezért – egyenként és összességükben – szükségképpen intézmény is, mégpedig a fentebb kifejtett jelentéstartalommal.

2. A Szentháromság

2.1. A Szentháromság, mint a jézusi célkitűzés mintája és konvergenciapontja

A Szentháromság nem időbeli-fejlődő valóság, hanem időtényezőtől független megvalósultság. Önmagára vonatkozóan nem ismer tehát el-nem-ért célkitűzést, mert maga az időtlenül megvalósuló-megvalósult cél. Az önmagára vonatkozó célkitűzést illetően mégsem holt és dinamikátlan. A maga létezési módjának megfelelően a Szentháromság „dolgozik” a maga belső egységén. S e belső dinamika a forrása minden külső célkitűzésnek. A szeretet belső áramlása az alapja minden kifelé áradásnak.

Van azonban a Szentháromságnak az önmagán kívüli valóságra vonatkozó el nem ért célkitűzése, és éppen ennek következtében láthattuk, hallhattuk és tapinthatuk az emberré lett Fiút. A Fiú által számunkra kijelölt célkitűzés megvalósítási mintája, és a célt-elérés konvergenciapontja pedig éppen az a világ, amelyből jött, tehát a Szentháromság belső élete. A Fiú azt a feladatot állította elénk, hogy tegyük valósággá az Atya akaratát a Földön, mégpedig a szentháromsági minta szerint, ahol is ez az atyai akarat megvalósított-megvalósult célkitűzés, tehát már valóság.

2.2. A Szentháromság, mint intézmény

Mivel a Szentháromság is a „mi”, a többszám világába tartozik, ezért a Szentháromság is lehetőséget kínál a szociológiai jellegű elemzésre. Az előbbieket következtében szükségképpen meg kell találni benne azt a hat dinamikus alkotóelemet, amely szükségképpen együtt jár minden közösséggel.

2.2.1. Célkitűzés

A Szentháromság a megvalósított isteni célkitűzés megvalósult eredménye: a Tagok egymással tökéletesen egyek, mégpedig az isteni létezés módjának megfelelő egységgel.

2.2.2. Törvény

A Szentháromságnak van törvénye, amely ezt a célt megvalósította. Mivel a törvényt teljesítés valósítja meg a célt, ezért a célnak és a törvénynek mindig egyneműnek kell lennie: a törvény a szeretést írja elő, és ez éppen szeretetegységet (a cél) hoz létre. A törvény meghatározza a közösségen belül lévő tagok magatartását. A Szentháromság törvénye a szeretés, mely szolgálatban, adásban és bántást nem ismerő békességben-élésben nyilvánul meg.

2.2.3. Funkció

Cél és törvény folyamánként a Szentháromságban vannak a közösségre jellemző, tehát szentháromságszerű funkciók, amelyeket a fenti szeretettörvény határoz meg: pl. a szeretet adása és elfogadása, viszont-adása és viszont-elfogadása, a szeretet áramlása.

2.2.4. A szerepkör

A Szentháromságban vannak szerepkörök, amelyek az egyes tagok saját funkcióinak összességét tartalmazzák. Ilyenek pl. az Atya indító és küldő funkciójából; a Fiú elfogadó, küldést elvállaló és Lélek küldő funkciójából; ill. a Lélek áramló és küldést elvállaló funkciójából egybeálló szerepkörök.

Ezen szerepek sem nem azonosak, sem nem egyenlő súlyúak. Ennek alapján adódik a Szentháromságon belül a Tagok közötti – és az isteni létezési módnak megfelelő – „rangsor”, azaz nagyobbság-kisebbség: pl. az Atya nagyobb a Fiúnál. A küldetés-elvállalással együttjáró emberi természet nem teheti kisebbé a Fiút, az Atya nem lehet nagyobb a szeretetben, mint a Fiú. A kezdeményező elsőség az alapja a nagyobbságnak.

2.2.5. Szanktifikáció

A törvényt teljesítő funkcionálás következtében a Tagok ezen a közösségen belül egymást elismerik, azaz szanktifikálják; pl. „Ez az én szeretett Fiam, akiben nekem jókedvem telik”; avagy: Jézus nyilatkozata szerint az Atya szanktifikálta őt (J 10,36).

A törvény, a funkciók és a szerepkörök tökéletes betöltése következtében a Szentháromság világán belül értelmetlen minden el-nem-ismerés, aminek csak a meg-nem-valósultság, a fent említettek be-nem-töltésének a világán belül lehet értelme. A Szentháromság világán belül nincsen tehát szankció, amely egyfelől elmarasztalja a törvényt, a funkciót és a szerepkört nem teljesítő tagot, másfelől pedig ezzel az elítéléssel újra szanktifikálja a közösség törvényét és mindazt, ami ebből következik.

2.2.6. Köztulajdon

A Szentháromságban van tulajdon, mégpedig teljes köztulajdon: pl. mindaz, ami az Atyáé, a Fiúé is; a Lélek pedig csak az Atyáéból és a Fiúéból adhatja azt, amit ad.

A jézusi szándéknak megfelelően az Egyházat alkotó közösségek dinamikus alkotóelemeinek a fentiekben megrajzolt szentháromságbeli közösségi életet kell mintául tekinteniök; ez a

minta szolgál az Egyház kivétel nélkül minden közösségének konvergenciapontul, amíg hűséges marad a jézusi célkitűzéshez.

3. A család

3.1. A család, mint jézusi intézmény

3.1.1. Célkitűzés

A család célkitűzése részint férfi és nő egygyélevése (házassági célkitűzés), részint pedig a gyermekek olyan nevelése (családi célkitűzés), hogy elhagyván apjukat és anyjukat - alkalmassá legyenek ugyanerre a házassági és családi célkitűzésre, illetőleg annak megvalósítására.

Mivel a jézusi cél emberiség-szintű, ezért nyilvánvaló, hogy sem a házassági, sem a családi célmegvalósítás nem lehet a közösséget alkotó egyedek – és így a közösség – végső célja. A házasság és család nem csupán önmagáért van; de elsősorban önmagáért. A házastársnak nem szabad akadályoznia társának családon túli, jézusi munkáját. Az akadályozás egyértelműen jelzi, hogy baj van a házassági célkitűzéssel, az alapvető belső egységgel. Jelzi, hogy nem egyek az egyházfogalmakban, Jézust-megélésükben. Éppen ezért nagyon súlyos hibát követ el az, aki egyedül fejlődik, aki előreszalad a fejlődésben, bár ha kicsit lassabban szaladna, magával vihetné társát. E hiba elkövetése később nagyon megbosszulhatja magát; a lemaradt házastárs idegennek, életüket megrontónak éli meg társának legjobb törekvéseit, áldozatokkal járó munkáját.

Ha az egyik fél teljesen odaadja magát az egyházépítés munkájának, a másik pedig teljes közönnyel nézi az Egyházat, kényszeregyességgel állunk szemben és nem Szentháromság-mintájú családdal.

A gyermekek és szülők kapcsolata nem felbonthatatlan kötelék, de amíg a gyermek odahaza él, nagyon fontos kötelék. Ha a szülők kisközösségi életet élnek, nem jelent számukra problémát, ha gyermekeik ugyanezt akarják csinálni. Egyébként problémát jelent. A felnőtté vált gyermek intenzív keresztény élete nem kezdődhet családi kapcsolatainak elromlásával. Kitartó, áldozatos, többlet-szeretetet kell tanúsítaniuk az ellenkező szülők irányában, hogy lehetőleg törés, de mindenképpen szeretetlenkedés nélkül vívják ki a gyermekek szüleik beleegyezését. Családi béke nélkül családban élni és kisközösséghez tartozni – nagyon idegőrlő. Sok áldozatot megér a szülők – nem minden áron történő – pacifikálni akarása.

3.1.2. Törvény

A házassági-családi célkitűzés legátfogóbban megjelölt eszköze a célkitűzés megvalósítására alkalmas törvény – a szeretet; mégpedig annak szolgáló, adó, nem bántó, s ha mégis, akkor a bántásért bocsánatot kérő, illetőleg a bántást mindenkor megbocsátani kész parancsrészletezésével.

3.1.3. Funkció

A célkitűzésnek a szeretet eszközével való megvalósítani akarása nem lehetséges bizonyos családszerű funkciók kifejlesztése nélkül, aminők pl. a pénzkeresés, a csecsemőellátás, a vásárlás-takarítás-mosás-főzés, a tanítás, nevelés, stb. ...a teljesség és rendszeresség igénye nélküli felsorolásban.

3.1.4. Szerepkör

E funkciókból a család tagjai különböző módon veszik ki a részüket. Vannak olyan funkciók, amelyeket kizárólag az egyik tag tölt be (szülés). Vannak olyanok, amelyeket különféle százalékos megoszlásban mind a ketten betölthetnek (pénzkeresés, háztartás). S végül lehetnek olyanok is, amelyeket csak a másik tag tölt be. Ezen funkcióbetöltésekből alakul ki az a szerepkör, amelyet az egyes tagok a családon belül betöltenek. Ezek a szerepek nem azonosak és jelentőségben is különböznek egymástól. Objektív szociometriai vizsgálatok egyértelműen eldönthetik, hogy melyik tagé a főbb szerep.

Mindenképpen azé, aki nagyobb súllyal teljesíti a családi célkitűzést. E szerep-betöltés alapján bizonyul az egyik tag nagyobbak, mint a másik; nagyobb lesz tehát – a jézusi terminológiában gondolkodva – az, aki a „kisebb”, azaz, aki a legtöbb és legkülönb szolgáltatást képes nyújtani a család többi tagjának. Az ezt nyújtani képes „kisebb-nagyobb” tag a család vezetője. A fentiekből következik, hogy ez a vezető nem feltétlenül esik egybe a jogi értelemben vett családfővel, az apával. Nem feltétlenül, de Szent Pál aligha indokolatlanul-jézustalanul látta a férfit a család vezetőjének.

3.1.5. Szank/tifiká/ció

A két-törvényű ember olykor megsérti a család szeretet-törvényét, olykor nem teljesíti a szerepköréből folyó funkciókat, és ezzel veszélybe sodorja a célkitűzés, tehát a szeretetből fakadó egység megvalósulását. A vétkes tag a többiek részéről szemrehányásban részesül. Bűnbánat-hiány esetén a szemrehányás távolságot fejleszt ki a szemrehányó és a vétkező házastárs között. Ez a „távolság” nem jelentéktelen valami. Szakítja a kettő találkozásából létrejött egységet. Kettészakítja. Vannak még el nem szakadt rostok, szálak, de már nem egy az, aminek egynek kell lennie. A megbántott fél visszahúzódik. Ezzel a visszahúzóással bünteti a bűnbánatot nem tartó bántót. A vétkes megátalkodása egészen tönkre is teheti a házastárs kapcsolatát, még a házasság felbomlásáig menően is. Az ártatlan fél akár le is nyelheti szótlanul a másik fél törvénysértését, de megátalkodás esetén ez a nyelés sem képes helyreállítani azt a szeretetközösséget, amelyet a vétek kisebb vagy nagyobb mértékben meggyengített. A nyelés esetében az ártatlan fél egy olyan engedelmisségi funkciót fejleszt ki önmagában, amely a (jézusi célkitűzéssel összeférhetetlen) törvénysértés, ill. zsarnokoskodás-uralkodás belülről magára vállalt elviselése. Ez a nyelési magatartás – egyoldalú erőfeszítésként – csak az egység látszatát tudja fenntartani. Ezzel a jézusi házasságban helyet nem kapható engedelmisség-fogalommal szemben viszont adva van a kialakított szerepkörök és egyáltalán a szeretet-parancs kölcsönös vállalása. Adva van tehát a közös megegyezésből fakadó feladatok teljesítésében megmutatkozó engedelmisség, amelynek során a házastársak módon kölcsönösen engedelmeskednek egymásnak, illetőleg közös akaratuknak. A szerepkörök egyike-másika fluktuáló jellegű is lehet, és így naponként előkerülhet az újabb konkrét funkciók kire jutásának a gondja. Ennek során a többet-szolgálni-akarás jegyében a

kölcsönös engedékenységnak kell vezetnie a házastársakat: „jó, majd én megcsinálom”, illetőleg: „hát akkor csak vedd meg, ha annyira akarod!”

Különbözik a fenti három engedelmesség-fogalomtól a kikényszerített engedelmesség: ha nincs választásom más, mint a halál vagy valami ehhez hasonló baj.

Négyféle engedelmisséget ismerünk tehát:

kikényszerített,
belülről vállalt,
kölcsönös és

engedékenységekben megmutatkozó engedelmisséget. Csak az utóbbi kettő fér össze a házastársak Szentháromság-mintájú szeretetkapcsolatával.

Ha nem teljes korú a vétkes (gyermek), büntetést is szabnak ki rá, hogy felnőtt korára megtanulja önmagát büntetni hasonló esetben. A büntetés elérhet (vagy csak határértékszerűen?) az édesapai, tehát a nem gyűlöletből fakadó és gyűlöletet nem ébresztő pofonig. A távolságtartás pedig elérhet a kiközösítődésig, amelyben talán nemcsak a vétkes nagybokorú gyermek önmagát kiközösítéséről lehet szó, hanem a szülők aktív kiközösítő tevékenységéről is; mégpedig e szankció-alkalmazás jézusi céljától indítva: hátha ezzel a kiközösítő húzással talán még vissza lehet tartani őt valami nagyon nagy rossztól.

Ahol törvényáthágási lehetőség is van, ott szankciólehetőségnek is kell lennie, mert különben nincs biztosítva a közösség részéről a törvény célkitűzést megvalósító rendeltetése. Szankció nélkül a közösség frusztrál.

A szankció ellentéte a köszönetben, elismerésben, hálában megnyilvánuló jutalom. Ez a szanktifikáció az, ami a Szentháromság mintájú jézusi családi közösség törvény szerinti vonása. A törvényteljesítés, a funkció és szerepkör-betöltés minőségi növekedésével együtt jár a szanktifikáció sokasodása, ami a közösséget alkotó tagok boldogságának egyik legjelentősebb forrása.

A törvény-áthágások elhalásával párhuzamosan elhal a szankció is – az Ősmintának megfelelően, amelyben már csak elismerés-jutalom található.

A diszfunkciótól (funkció-nem-teljesítés) kiváltott szankció és a funkcióteljesítéssel együtt járó jutalom nyilvánvalóan közös nevezőre hozható: mégpedig az így vagy úgy teljesített funkció pozitív, illetőleg negatív értékelésében. Éppen ezt az értékelést jelöli a differenciálatlan értelemben használt „szanktifikáció”.

3.1.6. Köztulajdon

A család fentiekben megrajzolt élete végezetül nem lehetséges bizonyos közös tulajdon-tárgyak nélkül sem, aminők a lakás, a bútor, az ennilalók, és esetleg más egyebek – a konkrét életszínvonalától függően. A Szentháromság világán belül a közös tulajdon élvezésének azonos lehetőségei vannak adva a Tagok számára. A családon belüli közös tulajdon élvezésének a Mintához kell igazodnia.

3.2. A család, mint nem-jézusi intézmény

Ennek a hat vonásnak természetesen lehet a fentiekől eltérő jellegű tartalma is, aszerint, hogy a családot alkotó tagok a maguk létevel természetesen együttjáró „hatalmat” mire akarják felhasználni: a jézusi célkitűzésnek megfelelő adásra, vagy attól eltérően, valami más egyéb dinamikus létkategóriára (szerzés, vevés).

E hatalom-felhasználástól függően a célkitűzés lehet például az optimális összkomfort. A törvény lehet egymás szabadságának egymás lelkére, testére, pénzére, idejére s ezek bármire és bármire fordítására, „tiszteletben-tartása”. A funkció lehet uralkodásból fakadó parancsolgatás, illetőleg a másik fél részéről kiszolgáltatottságból fakadó kényszerű engedelmesség. A családfő-szerep lehet eleve adott, és a jobban szolgálástól függetlenített jellegű, tehát nem vezetés, hanem jogi alapon történő uralkodás. A szankció lehet a fenti hatalmi szereppel való visszaélés – a gyengébb fél kárára. A köztulajdon lehet (minimumra) korlátozott – megint csak a gyengébb fél kárára: „befőtt csak az uralkodó félnek jár”; az egyik tagnak topisan kell járnia, hogy a másik fél pompázhasson.

Mindez azonban mit sem változtathat azon a tényen, hogy mind e dinamikus alkotóelemek, a most megrajzolt jelleggel, család-típuson belül is fellelhetők; csak igen eltérő, és nem jézusi-etikai színezettel. A család tehát mindenképpen intézmény, de lehet egység-célkitűzésű, illetőleg egyéb céltól irányított; lehet a szeretettől meghatározott, vagy egyéb törvénytől irányított; lehet a jézusi céltól-törvénytől meghatározott funkciókkal rendelkező, illetőleg nem-jézusi irányítású funkciókkal rendelkező; a szerepkörök is lehetnek benne szolgáló vagy uralkodó jellegűek; a szankciót is meghatározhatja a szeretetközösség féltése és lehet uralkodási céltól meghatározott is; a köztulajdon is lehet arányosan élvezett, avagy előjogokat lehetővé tevő.

A család intézményét tehát a legkülönfélébb etikák tölthetik be tartalommal, aszerint, hogy a család tagjai miféle „hatalmat” foganatosítanak a közösségben. Csak éppen az nem lehetséges, hogy a család ne legyen intézmény.

4. A csoport

4.1. A kisközösség mint a jézusi célkitűzéstől meghatározott intézmény

4.1.1. Célkitűzés

Kisközösségnek – a jézusi céltól meghatározott csoportot nevezzük. Az Isten Lelkével, Jézussal való egyesülés ontológiai alapjaiból folyóan lehetségessé válik itt a tagok számára a jézusi célkitűzés megvalósítására való törekvés, amely megint csak nem más, mint a csoport egysége – részint a családi szeretetegység mintája, részint pedig a szentháromsági szeretetegység ősmintája alapján.

A jézusi házasságban a házastárs, legyőzve önzését, igyekszik társához igazodni. A gyermekek vállalása és nevelése továbbtagítja a szeretetemet. A kisközösség vállalásával átlépek a test és vér adta határt, és megpróbálok szeretetet tanúsítani vér szerint hozzám nem tartozókkal szemben is. A kisközösségnek ez a legalapvetőbb feladata. Ha ott nem tudjuk szeretni egymást, nincs hitele szeretetre buzdító szavunknak; önmagunk előtt sem, mások előtt sem. A kisközösség a jézusi szeretet gyakorló helye, csakúgy mint a család. Ha itt a kisközösségben meg tud valósulni a szeretet, akkor a tagok el tudják mondani azoknak, akikhez küldve vannak, hogy milyen jó otthon lenni nemcsak a családban, hanem a több ilyen családot magába foglaló kisközösségben is.

Ez a csoport-egység ugyanúgy és ugyanazon okból nem lehet a csoport végső célja, ahogyan a családi egység, és amiért a családi egység sem lehetett a család végső célja: a szeretet nem állhat meg, tovább kell mennie, mindaddig, amíg mindannyian egyik nem leszünk.

4.1.2. Törvény

A csoport egység-célkitűzése nem valósulhat meg másképpen, csak a belénk került isteni ontológiai alapnak, a szeretetnek szeretéseiben történő kibontakozásával. Csak a szolgálati alapmagatartás révén valósulhat meg, amelynek birtokában a közösség tagjai a maguk ambícióját a többiek minél teljesebben szolgálni akarásában látják. Mivel ennek az ambíciónak nincsen semmiféle behatároltsága, ezért a szeretet-törvény elvben kizár minden féltékenységet, hiszen rajtam áll, hogy minél teljesebben kibontakoztathassam a magam szeretet-hatalmát az Istennel (a Szeretet) való fokozódó egyesülés erejében. A mércét naponként magasabbra tenni akarván, igyekszem egyre többet adni, senkit nem bántani – s ha mégis megteszem, bocsánatot kérni, illetőleg megbocsátani. Amennyiben ez az ambíció teljesen betölti életemet, nem érek rá féltékenykedni a nálam külön képességeket-karizmákat kapokra, a nálam a szeretetben már több időt-energiát befektető tagokra.

A kisközösségekben belüli szeretetgyakorlás partnerségeket hoz létre. A partnerségek Ősmintája – a Szentháromság. Az Atya-Fiú kapcsolat eddig a vertikális kapcsolatainknak a mintája (Isten-Ember). Az Atya-Fiú kapcsolat nyomán alakul a férfi-nő partnerség a házasságban s a csoporttagok kettőnkénti kapcsolata a kisközösségben. Ez a csoporton belül alakuló partnerség nyilvánvalóan nem lehet olyan intenzív, mint a házasok partnersége, de a partnerségek számán és intenzitásán fordul a csoportkohézió és így a csoport megmaradása is. Ez szükségképpen így van, mert csak átélt, adott és kapott szeretet erejében maradok meg ott, ahol csak azért vagyok, hogy szeressek és szeretetet kapjak. A kisközösség csak akkor lehet a család folytatása, ha mindegyik tag törekszik mindegyik tag felé partnerség kiépítésére és annak intenzívvé tevésére. Erre időnk, energiánk csak akkor lehet, ha „barátainkat”, lazító, kiránduló, nyaraló partnereinket a kisközösséghez tartozókban találjuk meg.

4.1.3. Funkció

A szeretettől hajtott egység-célkitűzés a csoporton belül is csoportszerű tevékenységeken keresztül valósul meg, miként a családban családszerű tevékenységeken keresztül. Ilyen csoportszerű tevékenységek lehetnek például: a közösségi összejövétel számára lakást-ételt-italt biztosítani, ezeken szellemi táplálékokat közreadni, illetve felvenni, segítő módon

érdekeltté lenni a többiek bármiféle jellegű örömében-bajában, a közösség kifelé irányuló feladataiból részt vállalni, stb. Ezeknek részletezése adja meg a csoport funkcióinak egész rendszerét. Bizonyosan vannak olyan funkciók, amelyek nélkül egyetlen egy jézusi csoport sem élhet meg. E legfontosabb funkciók részekre bontásából adódnak azután azok a funkciók, amelyek már csak egyik vagy egy másik csoport életén belül található meg. A legfontosabb funkciók egymáshoz viszonyított hangsúly-viszonyai ugyancsak hozzájárulnak egy-egy konkrét csoport sajátosan egyedi jellegének a kialakításához.

4.1.4. Szerepkör

A szolgálati szellem, valamint a tagok egyedi sajátosságainak-képességeinek a függvényében alakul ki a csoport tagjainak egymástól többé-kevésbé eltérő szerepköre. E szerepkörök egymáshoz viszonyított súlya részint szemmel-látható, részint pedig objektív mérőeszközökkel (szociometria) megállapítható.

A csoport megszületésének pillanatában és az ezt követő rövidebb-hosszabb időn keresztül a csoport megszüljének (egybehívójának) a szerepköre az adott funkciók teljesítésének igen nagy százalékát foglalja magában. A csoport fejlődésével, növekedésével egyenes arányban válik ez az aránytalanság egyre kisebbé. Az aránytalanságok egészen soha nem tudnak eltűnni, mindig lesz bizonyos egyenetlenség az egyes tagok szerepkörének egymáshoz viszonyított súlyában. Nincsen kizárva, hogy a legnagyobb súlyú szerep (amely kezdetben a csoportot megszülő) betöltése tekintetében személycsere következhesse be. Eme személycsere lehetősége nélkül a jézusi csoport, mint olyan, életképtelen, hiszen ez esetben formális tekintélyt erőltet önmagára a többit-jobban szolgálásból adódó valóságos tekintély helyett és jelenlétében. A jézusi jellegű, tehát szeretet-törvényű csoport csak akkor tudja egységét s létét megőrizni, ha a szolgálati aránykülönbségekből adódnak a szerepbeli megoszlások. Mindez annyit jelent, hogy csak a valóságos tekintély érvényesülése mellett képes egy jézusi csoport jézusinak megmaradni; a formális tekintély kényszerítéssel járó uralkodást jelent, s ezek vagy megszüntetik a közösséget, vagy megszüntetik annak szeretetközösség-jellegét. A formális tekintély erőltetése a tagok öntudat-fokától függően gyorsabb vagy lassúbb, de biztos felbomlási folyamatot indít el.

4.1.5. Szankció

A vállalt funkciók teljesítése, a szeretet-törvény megőrzése elismerést, hálát, növekvő szeretetet; a vállalt funkciók és a törvény nem teljesítése pedig szemrehányást vált ki. A jézusi csoporton belül a szemrehányás a törvény és a rend visszaállításának céljából történik, mégpedig az eleve megbocsátani akarás attitűdjével.

A bűnbánat-hiány távolságot eredményez a bűnös és a többi tag között; s ez megátalkodás esetén egészen a kiközösítődésig fokozódhat. Eddigi tapasztalataink szerint aktív kiközösítésre nincs szükség, a megátalkodó tag elvégzi magán a kiközösítést. Ez a csoporton belül a törvénnyel szükségképpen együtt járó szankció megjelenési formája. A kiközösülő tag csoporton kívüli magatartásán fordul, hogy a távolság, az érintkezés-megszakítás milyen mérvűvé növelendő aktív módon a csoport megmaradó tagjai részéről. A határértékszerű vagy ténylegesen szélső magatartást mutatja a Didaché által megkívánt norma: nem beszélni hozzá,

meg sem hallgatni őt. Ha a kiközösülő tag magatartása nem ellenséges, különféle szeretet-megnyilvánulásokat kell tanúsítanunk feléje; ezen felül imádkozunk bűnbánataért és a csoportba való visszatéréséért. Ez az imádkozás a kiközösülő tag bármily magatartása esetén is kötelesség, mert a jézusi jellegű barátkozás nem egy időre szóló, hanem a barátkozásba bekerült személyt élete végéig – a megmaradók részéről, elkísérő magatartás-forma.

4.1.6. Köztulajdon

A csoport tagjai között létrejön egyfajta vagyonszövetség; mégpedig a vendégbarátság, a közös borítékok formájában, továbbá a közösségi feladatok elvégzéséhez szükséges anyagi eszközök egyéni, illetve közösségi előteremtésében.

4.2. Nem az egész ember javát célzó csoportok

A jézusi célkitűzés az egész ember időbeni és örök javát szolgáló csoportközösséget hív létre. Míg a család szintjén csak a jézusi családeshíven deformációjával találkozhatunk, addig a csoport szociológiai szintjén nemcsak deformált jézusi csoportokkal találkozhatunk, hanem attól eltérő, s a jézusival vagy ellentétben álló, vagy ellentétben nem álló jellegű csoportokkal.

Aktív részesei lehetünk játékos, szórakozó, tanuló, stb. jellegű csoportoknak anélkül, hogy ezzel a jézusi célkitűzéssel szembekerülnénk. Ugyanakkor tagjai lehetünk társadalmi érvényesülésre, politikai hatalomra jutásra törekvő csoportoknak, s tagságuk révén feloldhatatlan ellentmondásokba bonyolódunk a csak verbálisan átélte jézusi célkitűzéseinkkel.

Mindazonáltal, a felsorolt hat dinamikus alkotóelemet – valaminő tartalommal – bármely fajtájú csoportban megtaláljuk.

4.3. A csak verbálisan jézusi csoport

A magát Jézusról nevező csoport csak verbálisan jézusi, ha az egység célkitűzése sebet kap a mások, a csoporton kívüliek felé nyitottság hiánya folytán; ha ebből folyóan a szeretetparancs kiterjedését beszűkítjük, illetve, ha annak tartalmából bizonyos vonásokat kihagyunk; ha a funkciók alkalmatlanná válnak a belső egység és a kifelé való nyitottság hordozására (pl. a szórakozási és női-törlési funkciók eluralkodnak); ha formális tekintéllyel megakadályozzuk a képességekből-karizmákból folyó szerepkörök kialakulását, azaz az arra alkalmas személy vezetővé válhatását; ha lábrakap a nagyarányú és sűrű szeretetlenség, a bűnbánóval szemben a megbocsátási készség hiánya, a szeretetlen, lenéző elítélés; ha a szeretet lelki és anyagi javaiból csak egyenlőtlen mértékben részesülhetnek a tagok, stb.

A csoport kizárólag annak az erejében fejlődhetik és maradhat fenn, hogy lehetséges benne az egyes tagok szeretethatalmának szabad önkifejtése. Mivel a csoportközösség sem pénzt, sem társadalmi rangot, sem szolgálati lakást nem biztosít a maga tagjai számára, sőt áldozatokat kíván tőlük, ezért értelmetlenné válik a benne maradás, ha beszűkül, illetve elfogy a szeretet- hatalmat kibontakoztatni akaró tag önmegvalósítási lehetősége. A szeretet-hatalmat

kibontakoztatni akaró egyed nem önmagában, hanem a szeretetét elfogadó másikban találja meg önmagát. Ha megromlik a csoport szeretet-levegője, szükségképpen felmerül benne a gondolat: minék maradjak ott, ahol csak azért vagyok, hogy szeretetben élhessek, és nem találok szeretetre.

5. A szövetség

„A csoportok egyszerűek és áttekinthetők; modellként kínálkoznak tehát a bonyolultabb csoportok vizsgálatához.”(Gablentz)

„Közelfekvő a gondolat, hogy a szinte államnagyságrendű bonyolult csoportokat úgy fogjuk fel, mint csoportokból álló csoportokat. Ma még nem tudjuk kielégítő biztonsággal felbecsülni, hogy lehetővé fogja-e tenni - s ha igen, milyen mértékben - a kiscsoport-modell a nagycsoportok megértését.” (Hofstaetter)

5.1. A csoport csoportot hoz létre

A jézusi célkitűzés „sokakat” (a szó héberül mindenkit is jelent), tehát legalábbis potenciálisan mindenkit meg akar nyerni az új és örök szövetség számára; azt akarja, hogy egy akol legyen és egy pásztor; tanítványait minden nemzethez küldi; azt akarja, hogy azok is egyé legyenek, akik majd az ő tanítványainak (csoporttagjainak) a szavára fognak hinni Benne, tehát célkitűzésében, tehát a vérében létrejött Szövetségben is. Éppen ettől a célkitűzéstől indítva az egyes családok nem érik be azzal, hogy önmagukat harmóniába hozzák az egység jézusi célkitűzésével, hanem több család csoporttá formálódik, hogy a jézusi céltól vezetve önmagukat szeretet-egységgé formálják, azaz nemcsak külön-külön, hanem egymással is egyé legyenek. Ugyanennek a gondolatnak a konzekvenciájától hajtva az egyes csoportok a maguk egységét nem tekintik végcélnek, hanem részint új csoportok szülésére, részint pedig ezek integrációjára törekednek.

A csoport tagjai ugyanis valamely, a jézusi célkitűzést mélyebben átélő „szülő” hívásának a hatására lettek a csoport tagjaivá, ahogyan ez akár Jézus csoportjának, akár szinte bármely más konkrétan létező csoport történetében jól és egyértelműen megfigyelhető. A csoporttagok – ahogyan előrehaladnak a jézusi célkitűzés tudati és életbeni elmélyítésében – jézusi „hívásaikkal” egy-egy újabb csoport szülőivé akarnak válni. Eme időbelileg „második szülő” – nevezzük így – hívásai folytán létrejövő új csoportnak a tagjai (a fenti konzekvenciák következtében) ugyancsak „szülőkké” akarnak válni, és hívásaikkal, mint időbelileg „harmadik szülő”, létrehozzák a maguk csoportjait stb. ...

A fentiekben megrajzolt propagáció, a jézusi célkitűzés terjedésének eme törvényszerűsége következtében nem hoz létre a családtól és a csoporttól különböző, valami új, harmadik féle formációt, hanem rendre csak „csoportot” hoz létre. Ez a törvényszerűség analógiába hozható

azzal a ténnyel, hogy akármennyi is legyen a földön a férfiak és nők száma, ez mit sem változtat azon a tényen, hogy férfi és nő páronként egymásra találva a „családot” hozza létre, mint szociológiai alakulatot. Mind a kettőnek oka a szeretet emberben levő ontológiai alapja. Amíg ez határozza meg, addig nem háremet és promiszkuitást termel család helyett; amíg ez a szeretet határozza meg, addig rendre csoportra lesz igénye, és nem valami tömegszervezetben óhajtja kifejteni és levezetni fölös energiáit. A szeretet mindig konkrét és lehatárolt számú személyekből álló valóságos szeretetközösség megteremtésében bontja ki a maga szeretet-hatalmát.

Mindezek következtében ezek az újabb csoportok ugyanazokat a szociológiai vonásokat mutatják csupán, amelyeket az előzőekben már megvizsgáltunk.

5.2. A csoportok szövetségé integrálódása

Mi biztosítja a csoportok szövetségé alakulását? Ez a kérdés valójában annyit jelent: mi biztosítja a csoportok közti kommunikációt: az információk nyújtását és felvételét az egyes csoportok között? Mindenekelőtt a fentiekben megrajzolt genetikai rend. A csoporttagok szülőkké fejlődése nem szünteti meg, hogy tagjai maradjanak annak a csoportnak, amelyben szülőkké nevelődtek.

Szülővé válásunk okából nem hagyjuk el tehát szülönket-testvéreinket. Ez az elhagyás lehetetlenné tenné a szövetséget, és az egyház mindenféle kapcsolat nélküli vagy csak formális kapcsolatokkal rendelkező, struktúrátlan csoportthalmaz lehetne csupán. Ez az elhagyás egyfelől csak elméleti veszedelem. Elméleti, mert a kiszakadó csoport rendre szövetségé akarja fejleszteni magát. A ténylegesen magát elszigetelő csoport szövetség-szintű egységét pedig biztosítja az Egyháznak történetileg adott olyan-amilyen és engedelmességet kívánó szervezeti rendje, amelyről a következő fejezetben szólnunk. Ez a szervezeti rend, ennek a hatékonysága óvja meg az elkülönülő csoportot a szövetség-egységből való kiszakadástól.

Másfelől azonban ez az elszakadási trend nem csupán elvi veszedelmet jelent, mert a velem egyszintű „testvért” el-nem-viselő (a csak saját neveltet – gyermekeket – elviselő) pápásodási komplexum továbbadja a maga neveltjeinek a komplexum mélyén rejlő személyi kultusz-igényt, amivel lehetetlenné teszi saját munkájának az integrációját is. Ezért aztán az említett elhagyás súlyos elvi és gyakorlati veszedelmet is jelent. Az Egyház egészének összetartására teljességgel alkalmatlan magatartás, de csoportszinten is karikatúrája a jézusi „egy akol-gondolat” megvalósulásának; karikatúrája mindenféle propagációnak.

Említettük, hogy a kommunikációt a genetikai rend biztosítja mindenekelőtt: ahogyan a második szülő nem hagyja el azt a csoportot, amelyben szülővé nevelődött, ugyanígy jár el a „harmadik szülő-nemzedék” is. Ez a genetikai rend biztosítja, hogy a harmadik szülő a maga csoportján belül a tagok ajkán elhangzó véleményeket elhozza a „második szülő” csoportjába, aki pedig tovább viszi azt az „első szülő” csoportjába. Ugyanígy történik a kommunikáció felülről lefelé is.

Mivel az Isten Lelke elég hatalmas damaszkuszi fordulatokra is, ezért a kezdet kezdetétől fogva mind a mai napig megtörténhetett és megtörtént, hogy egy-egy fogékonyabb egyéniség mintegy „első szülővé” ugrik elő – az Egyház életszövedékében – Isten ajándékainak a hatására. Ezek az „előugrások” rendre friss vérkeringést, Lélek-fúvást idéznek elő az Egyház életén belül. Mindennek azonban az a következménye is támad, hogy egy adott földrajzi területen egymásmellettségi, tehát „sokaság-szituációba” kerülhet két egymástól elkülönülten előugró „első szülő” immáron esetleg több nemzedéket fejlesztő – nevezzük így – „csoportbokra”. A jézusi célkitűzésből folyóan a két bokornak törekednie kell arra, hogy a két bokor között kommunikáció induljon meg, amelynek eredményeképpen a két első szülő, valamint az említett ajándékok révén létrejöhethető és észrevehetővé váló újabb első szülők csoporttá alakuljanak.

Ez esetben a kommunikáció immár négyszintűvé vált. Nevezzük ezt a negyedikül megismert szintet „bokrok feletti első szintnek”. Tapasztalataink világán belül, amikor úgynevezett „papi csoportok” jönnek létre, olykor éppen ilyen jellegű, negyedik szintű formációval van dolgunk. Biztos, hogy a bennünk működő Lélek munkája az, ha szükségesnek érezzük a más bokrok felé való kinyúlást a Lélektől kapott kincseink közössé tevése céljából.

Egy a fentemlített földrajzi egységnél nagyobb kiterjedésű földrajzi egységen belül több helyen is végbemehet ugyanez a négyszintűvé formálódó folyamat, s ekkor a korábbi gondolatok konzekvenciájaként kiformalódhatik a bokrok feletti második szint. A még nagyobb földrajzi egység megteremtheti a lehetőséget a bokrok feletti harmadik szint létrejövéséhez, s közben mindig ugyanúgy csoport – és nem egyéb – formációk jönnek létre, lényegében az első szülő egész folyamatot megindító első csoportjával azonos jellegű csoportok. A negyedik-ötödik-hatodik bokrok feletti szint talán már kontinenseket képvisel, s a kontinenseket képviselő szint már a Péter-utód csoportját, a pápa kisközösségét jelenti.

Az egyes szintekre a tagok az eggyel lejjebb levő szintben kiérdemelt valóságos tekintélyük alapján kerülnek; mivel a bokrok feletti szinteket nem a genetikai rend kapcsolja össze, ezért ezek küldöttként küldik arra legalkalmasabb testvérüket az eggyel magasabb fokú szintbe. Így módon a kontinenseket képviselő szintbe az alsóbb szinteken rendre valóságos tekintélyeknek bizonyuló nagy képességű-karizmájú testvérek kerülhetnek csak. Az ezek közül a legkülönb szolgáltatást végezni tudó személy adja a Péter-utód optimális személyét, akiben a Lélek a legtökéletesebb munkát végezheti az Atya titokzatos országa, Krisztus titokzatos testének a javára.

A legfelsőbb szintű csoporthoz és valóságos tekintélyű vezetőjéhez, a Péter utódhoz, eljuthatnak ily módon a „harmadik szülő” szintű, tehát a még csak „gyermekeket” magában foglaló csoportokból jövő információk is – az alulról felfelé haladás rendjében. Ugyanezen az úton megfordított irányban a teljesen kollegiálissá vált, mert kisközösségben élő Péter-utódtól, azaz a legfelsőbb szintű csoporttól is eljuthatnak az információk a legalacsonyabb szintű, éppen csak hogy megszületett csoportig is.

Ennek az egész hálózatnak minden egyes csoporteleme mutatja a korábban számba vett intézményes vonásokat (4.1.). Ahogyan láttuk, a család-intézményből születik meg a csoport-intézmény, a csoport-intézményből pedig a szövetség-intézmény annak az alulról fölfelé és

felülről lefelé kommunikáló hálózatnak a segítségével, amelyet a szociológia „szervezetnek” nevez. A fentiekben leírt kommunikációs hálózat a természetes, az életszerű, a jézusi életből szükségképpen kinövő szervezet. Szemben áll ezzel az íróasztal mellett megkonstruálható, nem a jézusi életből kinövő, hanem hatalmi-adminisztratív eszközökkel kikényszeríthető mesterséges szervezet, amelyet nem az életet odaadó, hanem az életet elvevő ütési hatalom formál ki a jézusi szándék kontrapunktjaként. (Vannak másmilyen természetes szervezetek is, amelyek nem azonosak, de nem is ellentétesek a jézusi célkitűzéssel; pl. a gazdasági szervezetek.)

5.3. Intézmény és szervezet

A legkisebb közösség is már szervezet. Ha egy és ugyanazt a valóságot nem a közös célkitűzés, nem is a közös célkitűzésből adódó dinamikai alkotóelemek, hanem a tagok egymáshoz kapcsoltsága szempontjából tekintjük, akkor szervezetről beszélünk. A család is, a csoport is partnerségekből épül, amelyek a közösség szükségképpen organizmus-jellegének legelemibb megmutatói. Ez az egymáshoz kapcsoltság a legkisebb közösségen belül is mutatja a szervezettel szükségképpen együttjáró „szinteknek” a kezdeti megjelenési formáját: a közösségen belül valakiknek nagyobb a felelősségük, több a funkciójuk, szélesebb és nagyobb a szerepkörük. A szülők és gyermekek viszonylatában akár a családon, akár a kezdő stádiumában levő csoporton belül ez kétségtelen tény. Olykor még a házastársak között is megfigyelhető ennek az analógiája: egyoldalú ráhagyatkozás a másikra. Ugyanez a szintkülönbség, egyre csökkenő mértékben, adva van a fejlettebb jellegű közösségek életében is a szerepkörök egymást követő súlyrendjében.

A szabatosan szervezeti értelmű szint-különbség azonban szövetség szinten jelenik meg az első, második, stb. szülők csoportjainak egymással való kommunikációjában. Az Egyháznak eme organizáltságát hangsúlyosan organizmus jellegűvé teszi a családok és a csoportok minden egyes tagjában lakást vevő Szentlélek, aki a kommunikációban tapasztalható szervezésnek megadja az ontológiai alapját, s ezzel az egész Egyházat az Isten organizmusává teszi.

Látnivaló, hogy a közösség életén belül a „szervezés” nem külön dinamikai alkotóelem, hanem a hat dinamikai alkotóelem szükségképpeni velejárója. Amikor a Szentlélek beáramlásán keresztül a különféle közösségek tagjai megkapják a maguk szeretet-hatalom-kibontakoztatásuk ontológiai alapjait, akkor eme alapoknak a hat akcióban való kibontakozása jelenti magát a szervezést. Mindez végső soron annyit jelent, hogy aki szeret, az szervez, és aki nem szervez, az nem szeret vagy legfeljebb ügyetlenül és hatékonyság nélkül szeret. Szükségképpen így van ez, mert a szeretet szükségképpen közösséget hoz létre: az Isten – Szeretet és Szentháromság A közösséget nem teremtő szeretet – fejlődési zavar, lelki angolkór.

Közösség, intézmény, szervezet – e három kifejezés ugyanazt a valóságot jelöli csak más és más szempontból; egy valóságnak szükségképpeni három arca.

6. A történelmileg kialakult Egyház-kép

6.1. A konstantini Egyház-kép

6.1.1. Célkitűzés

A IV. században létrejövő konstantini fordulat a jézusi célkitűzés továbbélését hovatovább lényegében verbális jellegűvé tette. Jupiter papjai szerepkörének átvétele indította el Jézus Egyházát azon az úton, hogy osztályá legyen, azaz az emberiség egy bizonyos kategóriájává korlátozódjék (európaiak, fehér emberek). Elindította azon az úton, hogy gyakorlatilag az emberi széttagoltság jelévé legyen annak ellenére, hogy Istentől kapott rendeltetése ennek éppen az ellenkezője: az emberiség eggyé válásának jelévé szánta őt Krisztusunk, összszentségnek.

6.1.2. Törvény

Ugyancsak verbálissá tette ez a konstantini fordulat az Egyház ajkán a jézusi célkitűzést szolgáló szeretetet is. A verbálissá levés legélesebb kifejeződésekképpen kialakult egyfelől a fegyverekkel megvédendő pápai állam, másfelől pedig az apostoli királyok eszménye (királytűkrök), amelynek alapján e királyok fegyverrel biztosítják népeik kereszténnyé levését, kereszténynek megmaradását, és Jézus nevében (!) fegyverrel rontanak az ellenségre (!); akár a pogányra, akár a szomszéd keresztény állam keresztény hadseregének keresztény katonáira.

6.1.3. Funkció

Íly arányú fordulat szükségképpen ennek megfelelő arányú változásokat idézett elő az Egyház funkcióiban: az egyházi funkciók egyúttal államhatalmi funkciókká is lettek; s természetesen megfordítva is. Így lett ez nemcsak az államfővé lett Péter-utód esetében, hanem a királyi kancellárrá lett püspök-keresztények és az apostollá lett király-keresztények esetében is.

A fordulatnak van talán még ennél is jelentősebb következménye: a keresztények 99,9 %-a funkciótlanná lett, illetve maszek-istenkapcsolatra és a családi életre korlátozódott náluk az egyházba tartozás minden funkciója. Az ezen felül esetleg még adódó egyházközségi funkciójuk segédhivatali jellegűvé lett (vagyonkezelés, egyházi objektumok karbantartása), s az esetek döntő többségében még ez is csak látszatformákban nyilvánult meg (a képviselőtestületi tagok fejbólintó jánosok; a plébános végzi személyesen a gazdasági tevékenységeket is). A jézusi célkitűzések megvalósításának hogyanja nem tárgya a képviselőtestületi összejöveteleknek; ez a plébánosnak – szakmájából folyó – magán-gondja. (Ennek érdekében a hívők „függetlenítik” őt; azaz lehetővé teszik számára, hogy döntően más életformában éljen, mint azok, akiket Jézus felé kell irányítania.

A funkciók kizárólagos birtokosává levő egy ezrelék ílymódon „funkcionárius” lett, pontosabban: egyedül ő rendelkezik funkciókkal egy nagyszámú és passzivitásba

kényszerített hallgató-engedelmeskedő és alattvaló jellegűvé degradált tagsággal szemben, amelyet pedig Krisztus „Országnak”, tehát (Szentháromság mintájú) közösségnek akart.

6.1.4. Szerepkör

Ennek az egy ezrelékre korlátozódó szerepkörnek – az alul levők szervezetlenségének következtében – szükségképpen maga után kell vonnia a szerepköröknek felülről történő kinevezések formájában megvalósuló betöltését. Ez a felülről történő kinevezés részint iskolában megszerezhető képesítés, részint a keresztrefeszített Jézustól teljesen idegen hatalmi erők játékanak megfelelően történik. (A funkcionáriusjelöltek funkcionáriusképző iskolába kerülnek, ill. az érseki-püspöki székeket gyerekekkel vagy funkcionárius-iskolát sem végzett személyekkel töltik be.)

A szerep-betöltés a verbálissá lett jézusi célkitűzés szempontjából természetesen teljességgel fiktív lett, azaz ez a képtelenül elvékonyodott egyházi funkció sem a jézusi célkitűzést szolgálta, hanem az adott államhatalmak belső ideológiai egységének biztosítását; lásd Ferenc József császár és apostoli király szavát: „A hadsereg és a klérus – a többi zérus”. A hatalmi szerkezettel való azonosulás az Egyházat oly mértékben teszi osztállyá, hogy a 19. század során – egy pápa szava – megtörténik a legnagyobb botrány: az Egyház elveszíti az egész munkásosztályt. Azért veszíti el, mert ennek az osztálynak a szemében az Egyház nem más, mint egy osztály, mégpedig az őket kizsákmányoló osztály.

Ugyanez az elszegényedett egyházi (!) funkció a ténylegesen kialakult hatalmi célkitűzés következtében a funkcionáriusnak olyan szerepkört biztosít, amelyben nagyobbára csak formális, azaz felülről (embertől) adott tekintéllyel rendelkezhetik; vagy legalábbis a képesség messzemenően másodlagossá válik, s a valóságos jézusi tekintély kialakulásának a lehetőségei mérhetetlenül összezsugorodnak. Az engedelmisség ily körülmények következtében csúcsértékké válik (lásd 6.1.5.). Nem utolsó sorban azért is, mert a keresztény nép 99,9 %-a eleve szóba sem jöhet semmiféle szerepkör szempontjából. (A celibátus törvény kontraszelektációs hatás.). Lényegében véve tehát az Egyház egész élete a funkcionáriusok szerepkörévé válik. Mindent a funkcionáriusok határoznak meg. A kialakult képlet azonban magában rejt még egy korábbi funkció-szegényítő vonást: valójában csak a legfelső funkcionáriusok rendelkeznek, a funkcionáriusok széles alul lévő tömegei csak rendelkezéseket vesznek tudomásul, amelyeket aztán a funkcióval nem rendelkezőknek a tudomására hoznak. Röviden: A funkcionáriusok közti kommunikáció egyoldalúvá vált; csaknem kivétel nélkül felülről-lefelé irányulóvá lett. Az oly nagy jelentőségűnek látott önmegvalósítási lehetőség elképesztő mértékben összeszűkül – a jézusi célkitűzéstől való elhajlásnak, a szeretet világa elhagyásának egyenes következményeként.

Végző soron egy legfelsőbb Hivatalnak a funkciója lett az Egyház összes életmegnyilvánulásainak a meghatározása. Ez a hivatal dönti el, hogy miben áll és miben nem áll a jézusi célkitűzés (prófétai szerepkör, megváltástan); miben áll a jézusi erkölcs (morál-teológia); mik ennek az erkölcsnek az ontológiai alapjai (dogmatika); ki juthat az Egyházban szerepkörhöz (joghatóság); ki adminisztrálhatja a jézusi szentségeket stb. Minden felülről történő döntés erejében dől el. Ezek a döntések nemegyszer csalhatatlan döntések,

amelyekhez – a mondottak erejében – a magasabb szintű funkcionáriusok sem szólhatnak hozzá.

6.1.5. Szankció

Csalhatatlannak állított vagy csalhatatlanként kezelt döntéseknek megfelelően alakul az intézmény ötödik vonása is, a szank/tifiká/ció. A fenti funkció-szerepkör-szerkezet következtében legfőbb törvényé-erénnyé lesz az engedelmesség. A szanktifikáció megint ugyanúgy az engedelmesség megőrzése, illetőleg megsértése ellenében éri a keresztényt. A leginkább engedelmeskedő, a mindenkori döntéseket fenntartás nélkül valló és magáévá tevő személy lesz az optimális a szerepkörök betöltésére; legalábbis mindenképpen az lesz a kinevezés során az alapvető szempont.

Ennek megfelelően, mint minden hatalmi rendszeren belül, az engedetlenség minősül legfőbb bűnnek. A büntető szankció – a rendelkezésre álló ütő-hatalom függvényében – államhatalmi jellegű büntetéssé lesz. A Péter-utód legfőbb államfő-szerepkörének tételét (az összes keresztény államfők államfője) el nem fogadó Henrik császárnak Canossát kell járnia, ha császár akar maradni. A nem-engedelmeskedőt a püspök-keresztény kiközösíti az Egyházból, a király-keresztény a fenti püspök-keresztény csalhatatlanként kezelt ítélete alapján a társadalmi életből kiközösíti ki (pl. máglyahalállal). A gyakorolt szankció kétsíkú: az ellenszegülő nemcsak testi életével fizet; örök büntetés vár reá, mint Jeanne d'Arc-ra, aki ahelyett, hogy a püspöknek engedelmeskednék, a „hangoknak”, azaz lelke legbensőbb meggyőződésének engedelmesedik.

Kisebb válság esetén a nem-engedelmeskedő nem járulhat a szentségekhez; kénytelen kivonulni Péter egyházából, ha szentségekhez akar jutni; ezt viszont csak egy szektán belül teheti, amelyet pedig vállvetett erővel üldöz és irt államhatalmi eszközökkel is az egyházi és világi „hatóság”. „Hatósági szankciók” foganatosíttatnak Jézus Egyházában csakúgy, mint akármelyik államban. Mindez annyit jelent, hogy a szankciók jogi szankciókká válnak, azaz fegyveres erővel kényszerítődik ki a felülről rendelt törvény megtartása és az alattvaló engedelmesége. Az Egyház nem engedelmeskedő tagjára ránehezethetik az államhatalom teljes súlya.

Az intézmény itt hatósággá vált – a célkitűzés és a törvény lecserélése, végső soron a szeretettől való elhajlása következtében.

6.1.6. Köztulajdon

Végezetül kialakul a „célvagyon”, amely általában a kinevezett és formális tekintéllyel rendelkező „hivatalviselő” – és nem vezető – magáncéljait, életszínvonalát szolgálja; jó esetben pompás egyházi épületek építésére szolgál, és csak elvétve az adástörvény teljesítésére.

A közösségi tulajdon szerepét átveszi tehát az Egyház tagjainak egy ezrelékére korlátozódó célvagyon, papi vagyon.

6.2. A neokonstantini egyházkép

6.2.1. Célkitűzés

Korunkban az Egyház felismerte, hogy a konstantini egyház eltért a jézusi célkitűzéstől. Ez a felismerés azonban még nem jelenti a konstantini fordulat felszámolását. Adott háborúk esetén az egyes országok püspöki karai állást foglalnak saját országuk háborús céljai mellett. A *Gaudium et spes* az államhatalomtól akarja kiesdekelni a dicséretesen érzékeny lelkű keresztények számára a fegyveres szolgálat alóli felmentést, de dicséretes dolognak tartja adott esetben a fegyverforgatást is. Nagy hangon hirdetjük a konstantini korszak végét, de a politikai célkitűzéseket továbbra is keresztény funkcióknak tekintjük, s a korábbi állásponttal szemben csak annyi a változás, hogy ne az Egyház funkcionáriusai, hanem a funkciótlan megkeresztelt „világi keresztények” politizáljanak az Egyház javára, méghozzá – kimondottan vagy ki nem mondottan – igazodva az egyházi funkcionáriusok nézeteihez. A „pap-keresztény” nem csinálhatja (pontosabban: lehetőleg ne csinálja), a „világi keresztény” csinálhatja... az egyik keresztény megteheti azt, amit a másik kereszténynek nem szabad megtennie... Ezt az egyáltalában nem látens ellentmondást az emberi személy skizofréniás szétválasztásával akarjuk eltüntetni: „XY megkeresztelt világi személy, 'mint az Egyház tagja' – nem politizál, de 'mint állampolgár' – politizál”.

6.2.2. Törvény

A jézusi szeretetfogalom erő-nem-alkalmazási vonása nem kapott még polgárjogot. Az önvédelem joga vitán felüliséget igényel a maga számára elméleti diszkussziókban. Így van ez még akkor is, ha történetesen a legfőbb funkcionárius üti meg az evangéliumi pozíció hangjait (lásd VI. Pál bogotai megnyilatkozásainak egyházi visszhangját, illetőleg agyonhallgatását). Így aztán a jézusi szeretetfogalom számára még zárja a sorompót az új formában ugyan, de kétségtelenül továbbélő konstantini egyházkorszak. Szükségképpen zárva is marad a sorompó, amíg világossá nem lesz, hogy a jézusi célkitűzéssel összeegyeztethetetlen bármilyen és akármilyen politikai célkitűzés.

6.2.3. Funkció

Az alul levő 99,9 % funkcióhoz juttatására irányuló törekvésnek (az egyetemes papság hangsúlyozása a Zsinat óta) meglehetősen ellenére dolgozik az a folyamat, hogy a közönséggé lett egyháztagek egyre nagyobb arányban vonulnak ki ebből a „hallgató közönség”-szerepkörből; főleg a férfiak. A történeti beidegződöttség okán a funkcionáriusok részéről történő felszólítás a funkció vállalására nem egyszer meglehetősen fiktív jellegű – két okon is. A funkcionáriusoknak szokatlan, hogy mindenkinek lehessen funkciója, a funkció nélkülieknek pedig se képességük, se gyakorlatuk nincs a meg-nem lévő funkciók betöltésére ill. létrehozására.

6.2.4. Szerepkör

Változatlanul érvényben van a szerepkör felülről történő betöltése (a hívők nem választják maguknak a papot, a papok nem választják maguknak a püspököt). A hívők öntudatosodásával-nagykorúságával párhuzamosan kialakuló szerepkörök frusztrálnak: csak

véleményt mondhatnak, annak figyelembevételére vagy nem vételére tekintélyi alapon dől el (*Humanae vitae*). A közösséget teremtő barátkozások folytán kialakuló funkciók még plébániai szinten is kevésbé éreztetik hatásukat a történelmileg kialakult képlettel szemben.

„Az Egyház hierarchikus, és nem demokratikus intézmény” – ez a tétel nehezen egyeztethető össze azzal a tétellel: „Az Egyház szeretet-intézmény”. Az első tétel legfőbb érve, hogy Jézus Pétert a 12 megszavaztatása nélkül emelte társai vezetőjévé. Az evangéliumok leírása aligha hagyhat kétséget a tekintetben, hogy Jézus választása arra a személyre esett, aki „természetes tekintély” volt a 12 számára.

6.2.5. Szankció

Az Egyház büntető szankciói – érdemük nélkül, politikai változások következtében – csaknem mindenütt megszűntek már államhatalmi szankciók is lenni. Bár újra és újra megtörténik még, hogy az államhatalmi szankciókhoz az egyházi funkcionáriusok hozzáadják a maguk erkölcsi szankcióit; nem egyszer kétségtelenül Jézus-követők ellen.

Az államhatalmi szankcióra is pályázó egyházi – de aligha jézusi célkitűzésből fakadó – szándéknak talán utolsó kísérlete talán éppen most hiúsult meg Olaszországban a polgári házasság megszavazásával. A kísérlet azonban mégiscsak azt mutatja, hogy él az Egyházban a törekvés, hogy a jézusi célkitűzéseket nem vállaló állampolgárt állami, jogi szankciók sújtsák.

6.2.6. Köztulajdon

A történelmi változások megtépzhatták az Egyház vagyonának a nagyságát, de ez a vagyon ma is változatlanul konstantini „célvagyon” – a funkcionáriusok kezelésében.

6.3. Kontesztáció és kovászosítás

6.3.1. A kontesztálók hangsúlytevése

A történelmi Egyházkép jézusi modellüvé alakítását korunkban egyre többen döntő fontosságú feladatnak tekintik. Ennek szolgálatában alakult ki napjainkban a kontesztálók tábora. Kontesztációjuk támadja a funkcionáriusok előjogait. A hangsúlyt a támadásra, a funkció nélküliek számára funkciót követelésre teszi, nem pedig az eddigéle funkció nélküli keresztényeknek funkció-betöltésre való alkalmassá tevésére. Harcuk a politikai jellegű jogokért való csatározás képét ölti. Nem egyszer evangéliumtalanabb pozíciókat képviselnek, mint amilyenek azok a pozíciók, amelyeket támadnak. Nem annyira Jézust követéssel vannak elfoglalva (lelki élet, a jézusi célkitűzés megismerése, közösségteremtés, karitatív szolgálatok), mint inkább „jogok” követelésével. A funkcionáriusok olykor tapasztalható idegessége nagyon sokszor Jézus szemével nézve is indokolt.

6.3.2. Hasenhüttl ajánlata (Conc. 1974.jan.)

A funkcionáriusok mellett minden szinten működjék egy világiakból álló, fele részben nőkből álló, grémium, amely figyelmezteti a funkcionáriust, ha az vét a szeretet ellen.

Az ajánlat aligha több, mint íróasztal-találmány. Így van ez, mert csak azoknak a figyelmeztetésére figyelhetek, akikkel egyet gondolok a szeretet tartalmát illetően, és akiknek irányomban való jószándékáról meg vagyok győződve. E két feltétel aligha van adva, ha a funkcionárius nem él közösségben a grémiumba tartozó személyekkel. Ha viszont közösségben él velük, már meg is szűnt a tekintélyi hivatal és a szeretetre figyelni akaró grémium kettőssége. Tapasztalataink szerint a kisközösségek messzemenően ellátják ezt a szeretetre figyelmeztető, szanktificációs feadatot.

6.3.3. Kovászosítás

Az Egyházon belül csak pneumatorgenikusan jöhetnek létre Jézus irányában változások, azaz a Lélek személyt átalakító hatására, a növekvő Jézust-megértés és Jézust-követés erejében. Ha az Egyház megszervezetlen-funkcióatlan rétegében meginduló barátkozás jézusi célkitűzéseket hordozó kisközösségeket tud létrehozni és életbentartani, ez kovászosító erővel hat majd a történetileg kialakult képleten belül. Ha a kisközösségekben kinevelődnek a jézusi célkitűzés valósítására alkalmas és azokat valósító személyek, akkor minden külön kontesztáció nélkül is adva van az alap ahhoz, hogy egy megfelelő ütemű történeti folyamatban a plébániai szintnél magasabb szinteken is tudjunk jó szolgálatokat tenni Jézus ügyének, illetve tudjanak a kisközösségekben kinevelődött erők. Ezáltal megindul a történetileg olyannyira elhanyagolódott fölfelé irányuló kommunikációs mozgás, amelyet a funkcionáriusok – így, kontesztálás nélkül – természetesként vehetnek tudomásul, sőt igényelhetnek.

Annál is inkább így van ez, mert nagyobbára papok (tehát funkcionáriusok) útkereséséből indult el szerte az Egyházban mindenfelé ez a jézusi embereket nevelni akaró kisközösségi munka. Ennek következtében adott a lehetősége annak, hogy e jézusi Egyház-modell legalsó szinten megteremtődő formációi átkovászósíthassák – éppen a papok révén is – a történeti Egyház-képet. Annál is inkább várható ez, mert a „papok és hívők” (funkcionáriusok és funkció-nélküliek) képlet eléggé látható nagyarányú sorvadásával (egyre kevesebb a papi hivatás és egyre inkább kevesbedő és öregedő tagok adják a templomi közönséget) a kisközösségek élete adhatja majd az Egyház ténylegesen funkcionáló életét. A tényleges élet megerősödése töltheti el a Jézusra figyelni akaró embert reménnyel ama egyre szűkülő látszat-élet láttán, amelyet a jelen „szentségkiszolgáltató-üzem” jellegű kép nyújt.

6.3.4. *Nincs Harmadik Szövetség*

A kisközösségeknek vigyázniuk kell, hogy elhatárolják magukat a kontesztálástól, amely jogérvényesítő – tehát nem jézusi jellegű. Segítséget jelent ebben annak a tudatosítása, hogy senki sem kapott megbízatást az Atyától a Harmadik Szövetség megteremtésére. A kontesztálási alapállással szemben a kisközösségeknek bízniuk kell Jézusban és annak földi Helyettesében, hogy ez utóbbi is örömmel fogadja szolgálataikat, ha meglátja bennük a valóban jézusi, evangéliumi vonásokat.

7. Uralkodásmentesség

7.1. *Szolgáló vezetés*

A fentiek alapján nyilvánvaló, hogy a jézusi célkitűzéshez ragaszkodás, illetve az ettől elhajlása sajátos jellegű szociológiai képletekké formálja az „egyházat”, amely szó ez esetben jelölje pusztán csak a Jézusra hivatkozók összességét. A célkitűzéstől való elhajlás folytán kapott az Egyházon belül pejoratív értelmet az „intézmény” szó. Láttuk, hogy a közösség – ha egyszer közösség – mindenképpen intézmény, s a kritikai megközelítés csak azt kérdezheti meg az Egyháztól, hogy jézusi intézmény-e, vagy nem jézusi. Az egyházi intézmény nem-jézusivá formálódása során lett az „intézmény” rokonértelmű szava az uralkodási rendszernek.

Az evangéliumok egyértelművé teszik, hogy Jézus közösségében nem lehet szó uralkodásról. A tanítványok közt fellépő rangviták során Jézus tisztázta ezt a maga csoporttagjai számára. E rangviták alapján megkülönböztethetjük egymástól az uralkodó-zsarnokoskodó és a szolgáló-vezető szerepköröket kifejlesztő közösséget. A jézusi célkitűzés és annak eszköze – a szeretet-parancs iránti hűség – uralkodásmentes, azaz szolgáló jellegű szituációkat teremt az Egyházban. Így van ez annak ellenére is, hogy a Szövetséggel és a Péter-tiszt-tel szükségképpen és mindenképpen együttjáró alá- és fölérendelődés szolgálati-szervezeti rangsort hoz létre Jézus közösségében is – mint minden közösségben. De sajátos módon! A sajátosság abban áll, hogy annál magasabb szintre kerülhet valaki a jézusi szövetségben, minél jobban ért a jézusi szolgálat művészetéhez.

A jézusi célkitűzéstől, és annak eszközétől, a szeretet-parancstól való elhajlás pedig uralkodási szituációt hoz létre, amelyben megghiúsulhat az alkalmasabb személy kiválasztódása (szelekció), és a jézusitól idegen célkitűzés következtében óriásira nő a kontraszelekció veszedelme. Magasabb pozíciókba csak a jézusi céltól idegen célkitűzéseket is magukévé tenni hajlamos személyek juthatnak, s a jézusi ember lehetetlenül a magasabb vagy legmagasabb pozícióban (lásd Silone drámáját: Egy jámbor keresztény kalandja).

A rangviták során Jézus szembeállítja az uralkodás-zsarnokoskodás fogalmát a szolgálat fogalmával. Jézus nyelvében csak ez a szolgálat érdemli ki a „vezetés” elnevezését: a legsikeresebb, a legnagyobb hatékonyság-fokú testvéreket szolgálás mondja vezetésnek. „Az uralkodók zsarnokoskodnak népükön... köztetek ne így legyen, hanem a legnagyobb legyen olyan, mint a legfiatalabb, és a vezető olyan, mint a szolga.” (L 22,26); illetőleg: „Ha tehát én, az Úr és a Mester megmosom lábatokat, nektek is mosnotok kell egymás lábát... amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek... nem nagyobb a szolga uránál, sem a küldött a küldőjénél...”(J 13,14-16).

Az Egyházon belül mindenkinek arra a magatartásra kell törekednie, amely Jézus magatartása volt. Az Egyházon belül minden funkció szolgálati funkció. A legjobban szolgálni tudó szerepköre azonos a vezetői szerepkörrel. A vezetés az optimális szolgáló magatartás. Így is megfogalmazható: csak az lehet vezető, akiben van elegendő alacsonyság. Nagykorú közösségi tagok esetén biztosan nem lehet – nem maradhat – vezető, akiben nincs elegendő alázat.

7.2. Barátokká levés

Ahol erre a szolgálatra törekednek, ott meghívó (szülő) és meghívottak (tagok), valamint a tagok egymás közt egymás barátaivá lesznek. Jézus csoportjában a meghívó Jézus és a csoporttag tanítványok között, ez akkorra valósult meg, amikor Jézus nevelő munkájának hatására a tanítványok készek lettek börtönbe és halálba is menni vele. A „szülő-gyermek”-viszonyt jézusi szinten jelölő „Úr-szolga” megkülönböztetést ekkor már Jézus elhagyhatja és barátainak nevezheti őket, mert olyan szintre jutottak, hogy mindent tudtukra adhatott már, életművét kezükbe tehetette (J 15,13-15).

Az Egyházat egy barátságos ember indította el történeti útjára. Akik látták, azt tapasztalták, hogy a bűnösök és vámosok barátja. Jézus ezt nem mondta magáról, számára a nagykorúvá ért Tizenkettő jelentette a barátait. De az igaz, hogy alaphang-megütése barátságos volt: „hetairos”-nak („kedvesem”) mondja a dénárral elégedetlenkedőt, a lakomára ünneplő ruha nélkül jövőt és az áruló Júdást is (Mt 21,13;22,12;25,50) – élesen megkülönböztetve ezeket az értetleneket, az Érte életüket is feláldozni hajlandó „barátaitól” (philos).

Idegen ennek következtében a jézusi világtól mindenféle magunkat megkalapoltatás. (Lásd XXIII. János stílusát, aki mindenkit levett a lábáról azzal, hogy ő is csak egy ember a sok között, aki mindenkinek a jó testvére akar lenni.) Óvja is Jézus a maga csoporttagjait ettől a magunkat megkalapoltatni akaró levegőtől: „Ti ne hívassátok magatokat rabbinak... ti mindnyájan testvérek vagytok” (Mt 23,8). De legélesebb óvása közben sem lesz irreálissá, nem felejtí a rangvitákat, és nem felejtí, hogy bízatta őket, igyekezhetnek nagyobbá lenni a többinél. Csak a nagyobbá levés útjára kell vigyázniuk: „A legnagyobb közöttetek, legyen a szolgátok.” (Mt 23,11).

Ilyen legnagyobbnak látta a maga csoportjában Pétert - Péter Jézus-szeretésének a többiekét meghaladó foka, és – nyilván – ebből folyóan a többiekét szolgálásnak a foka alapján. Pétert látta „ajtónállónak”, aki legfőbb segítíje annak, hogy a juhok Jézushoz találjanak (J 10,3). A jézusi közösségen belül kialakuló rendnek talán legszemléletesebb példázója a Márk evangéliumban található példabeszéd: az útra készülő Jézus odaadja a „hatalmat” (exousia) – a jézusi odaadás hatalmát – minden szolgájának. Mindegyik megkapja a maga külön-külön funkcióját. Mindenki funkcionárius, és ezek közül külön néven is nevez egy funkciót: az ajtónállói szolgálatot. E szolgálati szerepkör betöltíjének, az ajtónállónak az a feladata, hogy éberén vigyázzon mindarra, amire a „házban”, tehát a jézusi közösségen belül vigyázni kell (Mk 13,34).

Szolgálat és vezetés – egymást feltételezí és nem kizáró fogalmak Jézus tanításában.

7.3. Tírekvís Jézus szerepkírére

A vezetí nélküli közösség igazából fából vaskarika a józan paraszti ész és a szociometriai vizsgálatok tükrében egyaránt. Ugyaníyennek miníösül a jézusi tanítás tükrében is. Még inkább a jézusi gyakorlat tükrében. Ō maga kétségtelenül megszülíje és vezetíje volt a maga csoportjának, s idejekorán gondoskodott helyettesröl is, mivel tudta, hogy – küldetését teljesítve – magára fogja hagyni a csoportját.

A jézusi célkitűzésből egyértelműen következőnek láttuk, hogy minden tegnapi, mai és holnapi tanítványának ugyanarra kell törekednie, amit a jézusi gyakorlat mutat. A Lélekkel feltölteképpen utána kell menni az embereknek, hívni kell őket, közösséggé kell formálni őket, melynek meghívója-szülője természetesen a közösség vezetője. Ily módon a Jézust-követés szükségképpen vezető szerepre törekvés is, amely teljes tartalmi fedésben van a szeretet szolgálati alapmagatartásával.

8. Megmaradni akarás

8.1. Növekedés

Természeténél fogva a közösséget (család, csoport, szövetség) tartós jellegű tevékenységre szövetkező tagok alkotják. Ez az időbeliségi mozzanat szükségképpen egyet jelent a változással. A különböző helyi és időbeli koordináták között megszülető egyes konkrét közösségek más és más módon pontosítják a maguk Jézus szerinti célkitűzését; más módon, de a nagy és a többi egyházi közösségek közös Krédójával természetesen soha szembe nem kerülve. Tehát a jézusi célkitűzést, azaz az Egyház és ezen keresztül az emberiség egygéségét pontosítják a maguk sajátos helyi és időbeli viszonyaiknak megfelelően; sohasem a jézusitól eltérő. Mivel a közösségek az időben élnek, ezért egy konkrét közösség is állandóan újrafogalmazza a maga meglátásait. Ez az állandó újrafogalmazás – a hat dinamikai mozzanat keretén belül – a közösség élő jellegének nélkülözhetetlen jele.

Ami érvényes a célkitűzésre, érvényes a törvényre is. A szeretet-parancs növekvő és egyre teljesebb megértése a konkrét kisközösséget arra indítja, hogy állandóan és évről-évre újrafogalmazzák a maguk „illemszabályait”, azaz azokat a lelki-életbeli, tanulásbeli, jöttévis-készségbeli pontosításokat, amelyek alapjául szolgáltak az elmúlt időszakban a jézusi célkitűzéseket megvalósítani akaró munkájuknak. (Az évi lelkigyakorlatok egyik legfontosabb feladata ez).

Mindebből természetesen következik, hogy új funkciók születnek, illetőleg a meglévő funkciók módosulnak – a változó élet természetének megfelelően. Mégpedig mindig a növekedés, a gazdagodás irányában; mindig a lényeges funkciók egyre nagyobb helyet kapásának az irányában (lelki élet, tanulás, éhezők támogatása, apostolkodás).

A szerepkörök is állandó mozgásban-alakulásban vannak; részint a szülővé érés, részint az egyre több funkció betöltésére alkalmassá válás irányában.

A szankció sem mutat semmiféle élettelen merevséget. A változás iránya a szankciót egyre teljesebben elhalasztó szanktifikáció. A szankció határértéke ugyanis – a teljes elhalás. Afele kell törekedni, hogy átélts valósággá lehessen a kisközösségekben a Zsoltáros szava: „Ime milyen jó és kellemes együtt lenni egymással a testvéreknek.”

A köztulajdon méretének is növekednie kell; azaz jövedelmünk egyre kevesbedő hányadát kell önmagunkra fordítani, és egyre nagyobb hányadát a jézusi célkitűzés megvalósítására, azaz mindenekelőtt az éhezők megetetésére.

8.2. A kisközösségek autonómiája és irányítottsága

A fenti változásoknak bármely konkrét kisközösségen belül a közösséget alkotó tagok egyéni és közösségi – Jézus szerinti – fejlődésének a függvényében kell létrejönnie. Ez azt jelenti, hogy egy fentebbi szintű, nagyobb múltú, szülőkből álló) kisközösség a maga előrehaladottabb képletét sohasem írhatja elő a szülő-vezető parancs-szavával az általa vezetett közösség tagjainak a számára. Csak a közösséget alkotó tagok növekvő szeretetéből szabad megszületnie a közösség „illemszabályainak”, amiknek megtartását elvárják önmaguktól is, testvéreiktől is. Ebben áll az egyes konkrét közösségek autonómiája.

Az egyes kisközösségek vezetői azonban – az Egyház terjedési természetéből folyóan – tagjai egy szeretetben már előbbre jutott kisközösségnek. Így aztán módjuk van rá és kötelességük is, hogy 'pro-vokálják', azaz előre hívják fiókáikat – miként a madár hívja repülni vágyó fiókáit – az idősebb testvérek által már kikísérletezett utak felé. A fiókák a 'pro-vokálás' hatására – autonómia-törvényüknek megfelelően – sajátosan, tehát az indítási tartalomtól némileg eltérően fognak repülni. Szükségképpen így van: náluk mások a személyi, helyi és időbeli koordináták. Nem uniformizáltak tehát, de ugyanabba a jézusi irányba és ugyanazon a jézusi módon.

8.3. Felbonthatatlan kötelék

A család, mint házasság, valamint a Szövetség – Jézus szándéka szerint – felbonthatatlan kötelék. A házastársakat ember szét nem választhatja, csak a halál; másfelől pedig Péter kezében vannak letéve az időtlen közösség, az időbeli közösség, egyszóval: a mennyek országának kulcsai: Ő enged be, ő zár ki.

Felbonthatatlan kötelék-e a csoport? Célparancsként feltétlenül az; azaz erre kell törekednünk egész szívünkben. A kérdés az, hogy teljesítési parancs-e? A csoportot választás, az engem választó csoportszülőnek való igent-mondás azonban nem igényel olyan érett megfontolást, mint a kiszemelt házastársnak történő igent-mondás. Csak az évek során válik láthatóvá, hogy hajlandó vagyok-e a jézusi célkitűzés teljes értékű vállalására; csak az évek során lesz nyilvánvalóvá, hogy a csoport vezetője és tagjai hajlandók-e ugyanennek a vállalására. Úgy tetszik tehát, hogy a magam és a többiek fejlődő, Istenhez tapadó hűségének szálán függ, hogy felbonthatatlan kötelékké érik-e a csoport. Ilyen a csoporttól való megválás azonban lehet egyéb tényezőknek a következménye is, például: nem a nekem megfelelő korú, műveltségű, ízlésű embereket választottam, s találok egy, a magam személyi adottságainak megfelelőbb közösséget. Ezért aztán a csoporttól való megválás semmiképpen sem jelent egyet a Szövetségből való kiválással, az Istennel szemben tanúsított hűtlenséggel.

A felbonthatatlan kötelék célparancsára való törekvésnek végső soron nincs más feltétele, mint az Isten iránti hűségünk folyamatos fejlődése. Az a fejlődés a magam Istentől kapott hatalmának egyre teljesebb kibontakoztatását jelenti. Segítheti-e ezt a hűséget a kijelentés-szerű, időre szóló, vagy életfogytiglani hatályú magunkat megkötés? Az Egyház történelmi

tapasztalatai arról beszélnek, hogy az ilyen jellegű megkötések igen sok személy esetében hatástalanoknak bizonyultak; viszont nincs mód annak objektív kimutatására, hogy a hűségeseket mennyire segítette az említett hatalom kibontakoztatásában a kijelentésszerű magukat megkötés.

Jól tudjuk, hogy a hűségért naponként imádkoznunk kell. Lehet s talán nagyon is valószínű, hogy nincs erősebb megtartó nyilatkozat, mint ez: hűséges maradok a Jézustól formált mindenkori meggyőződéshez.

A szeretet nem biztosítható; a magunkat megtagadás keresztjét naponként kell felvennünk magunkra.

9. A szeretet terjedési sebessége

Mіндеz mikor lesz valóság? Mi a szeretet terjedési sebessége?

Csak érett ember lehet teljes értékű szülő. Ilyenné váláshoz alighanem szükséges felnőttkori tíz esztendő. Megláthatja-e valaki az unokáját, mint szülő? Vagy a dédunokáját? Nem nagyon valószínű, bár olykor – a szerencsés személyi találkozások és kiemelkedőbb karizmák esetében – lehetséges.

1974.

Megjelent: Karácsonyi Ajándék 1974. 3.kötet

Örököljük a Földet? Irotron Kiadó. Budapest. 1991